

Ljubljanski List

večerna priloga deželnemu uradnemu časniku.

Izhaja vsak dan razen nedelj in praznikov ob 5. uri zvečer.

Uredništvo in upravnništvo: Kolodvorske ulice števil. 15. — Zurednikom se more govoriti vsak dan od 11. do 12. ure. — Rokopisi se ne vračajo. — Inzerati: Špatisopna petiti-vrata 4 kr., pri večkratnem ponavljanji daje se popust. — Velja za Ljubljano v upravnishvu: za celo leto 6 gld., za pol leta 3 gld., za četrt leta 1 gld. 50 kr., na mesec 50 kr., pošiljatev na dom velja mesečno 9 kr. več. Po pošti velja za celo leto 10 gl., za pol leta 5 gld., za četrt leta 2 gld. 50 kr. in za jeden mesec 85 kr.

Štev. 112.

V Ljubljani v torek, 19. maja 1885.

Tečaj II.

Zasluzeno!

Marsikaj zanimljivega, nepričakovanega prineslo nam je sedanje volilno gibanje. Tu in tam vidimo vstajati na političnem obzorju nove zvezde in pred njimi umikati se dosedanje bojavnike na parlamentarnem pozorišču. Marsikateremu staremu parlamentarcu postala je trudna glava in umaknil se je sam ter drugim prepustil prostor, ki ga je morda leta in leta zavzemal v politični arēni. Drugim zopet pa so pokazali volilci in dosedanja prištaši vrata in prisilili jih, da se ali poskrijejo v zatišje, ali pa podajo drugam moledovat za mandat. Malo kogā pa je zadela takó tragična usoda, kakor nekedanjega državnika in voditelja nemško-liberalne stanke, starega Herbstā!

Volilni okraj, ki ga je dolgo vrsto let, in sicer iz njegovega stališča, gotovo izvrstno zastopal, ne mara več zanj. Ko so prvi glasi prodri v javnost, da si bode moral zgovorni vodja liberalne stranke iskati drugje mandata, pač marsikedo in on sam tega verjel ni. A kmalu se je pokazalo, da so vsi upi, vse nade, zamān. Herbstā spodrinil je mož Knotzove baže, Pickert. In kako je to prišlo, kakó si je to razlagati? Na to vprašanje se je uže mnogovrstno odgovarjalo, a vsi ti odgovori so malo zadovoljivi, za Herbstā malo tolažljivi. Ali je kaj družega, nego gola ironija, ako se Herbstu sedaj izreka javna zahvala, da je takó pogumen, da kandiduje tam, kjer je nevarnost zeló velika, da prodere kak drugi, nego liberalen kandidat? Se ne pravi to skoro norčevati iz starega moža? Odlične zastopnike postavljali so do sedaj narodi in razne stranke vselej v tacih okrajih

kandidatom, kjer o njih izvolitvi ni bilo nikake dvojbe, v katerih je bilo gotovo, da zmagajo, če ne uže jednoglasno, vsaj z veliko in častno večino. A na Herbstu hvalisajo sedaj njegov pogum, da je prevzel kandidaturo v najbolj nevarnem, v najslabšem okraju! Je li Herbst, dolgoletni vodja svoje stranke, res najslabeji izmed zastopnikov Zjedinjene levice, je li res na njem najmanj ležeče, če pride vznova v državni zbor ali ne? Kakó se vender časi spreminjajo!

Dr. Herbst, sivolasi starček, roma sedaj z vpognjeno glavo in morda solznimi očmi iz svojega dosedanjega volilnega okraja. Človek bi skoro usmiljenje imel z njim, ko bi ne vedel natanko vse preteklosti njegove, ko bi ne znal, da sedaj žanje, kar je sejal. Njegovi učenci stopajo po poti, na kojoj jih je on zapeljal, in da učenci sedaj nadkriľjujejo svojega mojstra, da jim ta ne more služiti več v izgled, kedo se bode čudil! Dr. Herbstā spodrinil je dr. Pickert, mož, ki je nedvojno k njemu v šolo hodil. Mladiči kakor Pickert, Strache, Knotz itd. postajajo godni in ošabno stopajo na noge nekdanjim svojim učiteljem v strah in grozo. V teh možeh dozorela je po polnem ideja, katero je nekđaj dr. Herbst s svojimi tovariši gojil: „dass Oesterreich deutsch sein oder nicht sein werde.“ To se sedaj maščuje. Ali so Herbstovi volilci čuli iz njegovih ust kedaj kaj družega, nego klic na boj zoper drugo narodnost? Ali ni bil tudi on jeden tistih, ki o narodnostnem sporazumljenji niso hoteli ničesar čuti? Dokler je bila še nemško-liberalna stranka na krmilu, bil je dr. Herbstu najvišji uzor brezobzirno tlačenje nenemških narodov. O tem vedeli bi pač česki naši bratje marsikaj povedati. Kolikokrat so uže prej skušali

zastopniki českega naroda sprijazniti se s svojimi sodeželani, kolikokrat ponujali so jim prijateljsko roko, a vselej bil je dr. Herbst prvi, ki o sporazumljenji ni hotel ničesar vedeti. Saj je bil volilni red tako sestavljen, da so bili Čehi zakleti v večno hlapčevanje, kedo se bode z njimi bratil, tako si je mislil tedaj Herbst. Da znā nekedaj vender drugače priti, o tem se mu niti sanjalo ni! In ko se je stvar vender nekoliko zasukala, ko je ustavoverna stranka nekaj doživela, kar se ji je nemogoče zdelo na svetu, da je bila namreč v državnem zboru potisnena v manjšino, se njen vodja tudi tedaj se ni zdramil, tudi tedaj še ni hotel opustiti svoje trmoglavosti. Čas in priložnost bila sta tū, da bi se bil dosegel mir in sprava med raznovrstnimi narodi mogočne naše države. Želja, da bi se to doseglo, izgovorila se je na najvišjem in najmerodajnišem mestu. Sedaj se dr. Herbstu in njegovemu krđelu ni bližal več samo zatiran in sužen narod, ne, podajal mu je prijateljsko rokó nasprotnik močnejši od njega. Pogodba s takim nasprotnikom ni bila sramotna in pogoji bili so tako ugodni in zraven takó lepi, da bi bil moral vsakdo z veseljem odločiti se za to. Mir in sprava med posameznimi narodi hotela sta se doseči, da bi potem skupno in uspešno delovali za skupni blagor in na korist države. A dr. Herbst o vsem tem ni hotel ničesar vedeti. „Oesterreich wird deutsch sein, oder wird nicht sein“, to je bil odgovor združene levice pod Herbstovem pokroviteljstvom! In to sedaj sad rodi. Te besede vtisnile so se narodu, kateremu so bile govornjene, le preveč v srcé. Ljubezen do mile Avstrije ohladila se je in najlepši in jedini uzor vidi se sedaj le v nemštvu! Dr. Herbst sam mlademu zarodu ni

Listek.

Instruktor.

(Prosto preložil J. Bedének.)

(Konec.)

„Pozabili ste, da ste mu skrivnost njegovega rojstva razkrili“, dostavi doktor, „in če prav bi Stanko dovolil, morebiti gospodu Svetliču —“

„Kakošne skrivnosti?“ začudi se stari gospod.

„Saj tukaj ravno tiči zajec. Menil sem ga le oplašiti, da bi me bil rajši vbogal.“

„On je moj pravi sin!“

„Kaj pravite, vaš pravi sin?“

„Da prav pravcati moj Stanko!“

Kratko molčanje nastane, katero se je baronu Litavskemu kakor silno očitane storjene krivice nad sinom dozdevalo. Le gospodu Svetliču stvar ni bila še po polnem jasna. Litavski baron je čutil, da ga je zdravnik na tihoma in molčó obsodil, poprime ga za desnico rekše: „Vem, kaj si mislite, in da obsojate zločin, kojega sem nad lastnim sinom doprinesel. Ali čujte me, kakor pravemu prijatelju nasproti, ki je Stanku in meni življenje otel, moram odkritosrečno z vami govoriti, in od-

pustiti mi morate, kar sem v svoji jezi pregrešil. Ono pripoznanje velja le za mojo soprogo, kakor istinito, kajti predno sem se oženil, ljubil sem pevačko po imenu Nikolič, ki mi je dete še le po moji poroki s sedanjo mojo ženo porodila, sama pa umrla. Svoje ženke, ki sem jo srčno ljubil, nikakor nisem zamogel takó žaliti, da bi jej bil resnico v obraz povedal. Izmislil sem si torej ono basen, koje ste gotovo iz Stankovih ust uže slišali, katera je bila zanj brez pomena, kajti izrejal sem ga kakor pravega sina. Ko se je branil po moji volji ženiti se, povedal sem mu v svoji jezi ono basen za resnico, da bi ga bil tako prisilil. Znano vam je, kaj je storil, mislil sem si pa, naj le gre, ko se naveliča, se bo uže vrnil.“

Zopet molk. Doktor mu podā roko rekše: „Razumem vas, razumem pa tudi Stanka! Zahvalimo Boga, da se ni še najhuje zgodilo, kajti sedaj je vender le sprava še mogoča.“

„Hvala vam presrečna“, pristavi ginjen stari gospod in solze se mu v očeh zabliskó. Sedaj se pa vrnite k Stanku ter ga polagano na vse pripravljajte. Vi ste sedaj naš posrednik, in kadar se mu na boljše obrne, sporočite mu, da se mu bodo vse želje izpolnile.“

„Da, da, sporočite mu to!“ pristavi tudi gospod Svetlič, „da bodem ponosen na takošnega zeta, tudi jaz sem se hudo nad njim pregrešil. Ali za Boga! kedo bi bil kaj tacega mislil! In takoj, ko se mu le količkaj na bolje obrne, prenesli ga bodemo v grad, kjer ga bo Darinka na duhu in telesu po polnem pozdravila.“

Zdravnik smehlja se obema v roko seže.

„Vse se bo po vaši želji zgodilo, le še nekaj dni potrpljenja je treba, da bolnik nekoliko k moči pride, potem ga prepustim srčno rad ljubeznivi postrežbi milostive gospice, kajti prepričan sem, da za njegove rane na celem svetu ni boljšega leka.“

In kakor je govoril, tako se je zgodilo.

Ginljivo bilo je videti, kako je nekaj dni pozneje ljubeče dekle ob Stankovi postelji klečalo ter ga mehki rokama sedaj na večno njenega presrečno objemalo.

Kakor angelj miru in ljubezni posredovala je ona in činila spravo in ljubezen, kamor je njen ljubezniv glasek le segal. Najbolj je bilo Milana sram svojega surovega obnašanja nasproti Stanku. Odkrit značaj njegov in Stankova ljubeznivost prodrla sta kmalo jez in mrženje, koje se je še med

več dovolj Nemeč — kako bi bilo tudi mogoče, da bi zamogel nekdanji minister biti pravi Nemeč!

Prepričani smo, da mož, ki roma danes iz starega svojega volilnega okraja prosjačič v drugega mandata, živo obžaluje, da ni drugače odgojeval onih, ki bodo prej ali slej zaseli kot zastopniki njegovega naroda prostore v parlamentni palači. Prepričani smo, da britko občuti nehvaležnost onih, kojim je toliko dnij svojega življenja posvetil, za koje je toliko storil in ki mu sedaj na stara leta zapirajo vrata. A pred vsem boleti ga mora zavest, da „žanje, kar je sejal“, in da mora k vsemu temu, kar je doživel in britkega okusil, vsklikati: „Zaslužen!“ — Vsled lastne krivde padel je junak!

Zdravstvena statistika.

I.

C. kr. statistična osrednja komisija izdala je tretji zvezek osme knjige velike avstrijske statistike, v kateri se nahajajo iz uradnih virov najnovejša statistična poročila o zdravstvu za l. 1882. Statistika zdravstva, sestavljena po računskem svētniku Edvardu Bratazeviču, je v slednjem času mnogo napredovala; na prej to precej zanemarjeno polje obrnila se je v slednjem času večja pozornost.

V naslednjem hočemo podati nekoliko podatkov iz te obširne zdravstvene statistike, kateri bodo gotovo zanimali čestite čitatelje.

V letu 1882. bilo je v deželah v državnem zboru zastopanih, 537 bolnišnic (med temi 162 javnih) s 30298 posteljami, v katerih se je zdravilo 269825 bolnikov. Relativno največje število oseb zatekalo se je v boleznih v bolnišnicah v Trstu, na Nižjeavstrijskem, v Solnogradu, v Štajerski, Tirolski, Koroški, Predarelski in Gorenjeavstrijski. Troškovi v javnih bolnišnicah znašali so povprečno 80 kr. za jeden dan.

V 18 obstoječih porodišnicah v Cislitvaniji oskrbovalo se je 16065 mater in 14637 otrok; izmed prvih umrlo jih je samo 0,90 odstotkov, izmed slednjih 5,78 odstotkov. Število porodov je znašalo 18346, in odpade na 1000 porodov 9,37 dvojčkov in na 10000 porodov 1,63 trojčkov.

V letu 1882. bilo je dvanajst najdenišnic, izmed katerih se bodo vendar one v Gradci, v Ljubljani, v Inomostu, Brnu, Levovu in Krakovu opustile, ker se leto za letom manjša število; v teh najdenišnicah oskrbovalo se je 12591 otrok v hiši, izmed teh umrlo jih je 5,99, in zunaj 36580 otrok, izmed katerih jih je umrlo 14,96 odstotkov. Svota vseh stroškov v teh zavodih znašala je 2192590 gld. Po poročilih občin bilo je 32433 najdenec v zasebni oskrbi, in povprečno pripada na 667 oseb po jeden najdenec. Relativno največje število najdenec bilo je na Do-

obema od poslednjega dvoboja dvigalo. Tem zvesteje in krepkeje ga je sedaj ljubil, ker mu je plemenit in nevstrašljiv značaj uže poprej pripoznati moral.

Mislimo, da nam ni treba pristavljati, kako se je Dušan sreče svojega mentorja veselil.

Nekaj dnij pozneje, ko je nadlajtenant, ki je pri vojski zaradi nesreče pri lovu za odpust prosil in ga tudi dobil, grad zapustil, preseli se Stanko na Svetličevino, kjer je vkljub tolike postrežbe, kakor jo je imel, vendar le še nekaj mesecev preteklo, predno je zopet po polnem ozdravel.

In ko je po divjem kostanji listje rumeneti in odpadati jelo, praznovali so na Svetličevini zopet lep dan, dan poroke Darinke Svetličeve s Stankom baronom Litavskim. Z današnjim dnevom napočila je še le zarija prave, srečne spomladi zakonskega življenja, čegar „medene tedne“ sta mlada poročenca pod vedno jasnim italijanskim podnebjem preživela in tudi celo zimo ostala, kajti Stankovim prsim je bilo silno še mehkega italijanskega vzduha potreba, da so se po polnem okrepile.

Tudi na dan poroke imeli so v gradu veliki ples, kamor je bilo še več povabljenih, kakor prvokrat o priliki 20. rojstnega dneva zale neveste.

lenjeavstrijskem, v Štajerski, Česki, Dalmaciji in Tirolski, najmenj pa je najdenec v Gališki, Predarelski in Goriški-Gradiški.

V 26 blaznicah, med temi pet zasebnih blazniških zavodov, zdravilo se je 10392 blaznih, izmed katerih se je 7,4 odstotkov ozdravljenih odpustilo, 16,8 odstotkov neozdravljenih in 12,7 odstotkov jih je umrlo. Po spolu pripada jih 54,4 odstotkov moškemu in 45,2 odstotka ženskemu spolu. Po stanu je bilo 56,4 odstotkov samskih, 36,4 odstotkov omoženih in oženjenih, 7,2 odstotkov vdovskih. Po veri jih je bilo 92,7 odstotkov latinsko- in grškokatoliških, 1,6 odstotkov evangelskega veroizpovedanja, 0,3 odstotkov grško-vzhodne cerkve in 5,4% izraelitov. Po starosti je bilo blaznih do 20. leta povprečno 61%; od 20. do 30. leta 22,1%; od 31. do 50. leta bili so jednaki odstotki, od 51. do 60. leta le 12,4% in visoka starost čez 60 let samo 6,3%.

Izven blaznic pa je bilo v letu 1882. v cislitvanskih deželah še 10733 blaznih moškega in 8913 ženskega spola, vkup 19646 blaznih, izmed katerih jih je največje število pripadalo alpskim deželah Solnograški, Predarelski, Tirolski, Koroški, Gorenjeavstrijski, Štajerski, Kranjski in tudi Goriški. Izmed teh izven blaznic nahajajočih se blaznih bilo jih je 8,9% oskrbovanih v oskrbovalnicah.

Politični pregled.

Avstrijsko-ogerska država.

Po vseh kronovinah prostrane Avstrije obrnjene so zdaj oči na volitve. Stranke stojijo si s svojimi kandidati nasproti; agitacija je povsodi v najlepšem cvetu. Ta teden volijo se uže volilni možje v kmetskih občinah, in najbrže se bodo te volitve dovršile uže ta teden. Po izidu teh volitev možno bode uže sklepati, kateri kandidatje zmagaajo v kmetskih občinah.

V kolikor je uže zdaj znanih izidov volitev volilnih mož, glasijo se poročila za slovenske kandidate ugodno. V Štajerski izvoljeni so, razen celjske okolice, do zdaj v slovenskih občinah volilni možje za slovenske poslance. V Konjicah se nemška stranka volitev niti udeležila ni. — Iz Koroške se poroča: V Glinjah izvoljeni so trije narodni volilni možje, v Podljubelu voljenih je pet narodnjakov. V Gospesveti propali so Slovenci za jeden glas.

Mednarodna Dunavska komisija pokazala je zopet nekoliko življenja. Predvčeranjim sešla se je k letošnjemu zasedanju. Vspored njenemu delovanju v zdanjem zasedanju je vendar kaj pičel; oskrbovati bode imela samo tekoča opravila.

Hrvatski sabor je torej predvčeranjim zaključil pomladansko svoje zasedanje. Jeden dan

In ravno tisti par, ki je tisti večer najbolj sijajen bil, stal je tudi danes v prvi vrsti, kar se tiče telesne lepote in duševnih zmožnosti. Le manj zavidnih oči je bilo danes mimo prvokrat, kajti mladeneč je dokazal, da je stare plemenite rodovine, kar se je uže poprej vsakemu nekako dozdevalo, vsaj danes vsi tako trdijo.

Samo ena oseba je bila, ki bi bila takó v resnici lahko trdila, namreč Dolinska Grozdana, ki je s svojim gladkim jezikom marsikako uro okrevajočemu Stanku prikrajšala, katera je bila današnjega dné ravno takó vesela, kakor nevesta sama, kar pa pri zavidljivih ženskah gotovo ni nobena malenkost.

„Nisem li takoj prvi dan rekla, da ni mogoče, da bi se za Nikoliča pisal,“ trdila je zopet danes bližnjim in daljnim, po zdravici ravno kar novima poročencema napiti, v kojoj je ves svoj humor izlila. Se vé da se je tudi sama marsikedar z enim očesom za Stankom ozirala, toda privoščila ga je Darinki iz celega srca, kajti prav nesebični prijateljici bili ste si obe, in neskončno jo je veselilo, da je usoda tako žalosten konec zabranila, kakor je uže vse nanj kazalo.

prej zavrgel je še predlog opozicije, naj se ustavi subvencija jugoslovanski akademiji za izdavanje besednjaka. Ban se je skozi vse zasedanje živahno vdeleževal debat. Čuje se, da se nameravate obe opozicijski stranki zjediniti. Starčević zahteva, naj se zmerna opozicija brez koncesij podvrže Starčevićjancem, kar pa baje opozicija ne bode storila. Pričakuje se vendar spojitve.

Tuže dežele.

Belgijski kralj obiskal bode v kratkem nemškega cesarja v Berlinu. Ta obisk baje nima drugega pomena, nego da se belgijski kralj hoče osebno zahvaliti nemškemu cesarju in kancelarju, da sta pospeševala interese Kongo-države, kateri je on zdaj suveren. Kralj uže dalj časa ni bil v Berlinu.

Razmere med Francosko in Kitajsko postajajo vedno bolj prijazne, ker se med njima sklenjena pogodba v istini natanko in brzo izvršuje.

Angleške čete umikajo se prav hitro iz Egipta. Predvčeranjim odšel je general Graham s pehoto iz Suakima; včeraj pa je odšel avstralski oddelek. Gledé ostalih čet se vendar do zdaj še ni nič gotovega ukrenilo.

Mnenja, katera izražajo angleški listi gledé afganskega vprašanja, so jako različni; skoro vsi listi pa izražajo veliko nezadovoljnost z angleško vlado; v ostrih besedah jej očitajo popustljivost in slabost. „Standard“ pravi, da je angleška vlada napravila temeljit fiasco, kateri ponižuje Angleško in je usoden za čast vlade. „Daily News“ se izražajo zelo nezadovoljno z ruskim postopanjem ter priporočajo vladi, naj Rusiji ne veruje več. Navzlic tem časnikarskim poročilom pa se v merodajnih krogih še vedno upa, da se zadeva kmalu poravnava.

Kakor se je uže brzojavno poročalo, posrečilo se je angleškemu generalu Middletonu, ujeti poveljnika kanadske vstaške armade. To je za upornike hud udarec, in splošno se sklepa, da bode zdaj možno upor po polnem zadušiti. Riela so gotovo ujeli na begu. Ujetje Riela bo napravilo gotovo tudi velik vtis na Indijane v severozapadu, kateri so se ravnokar hoteli tudi pridružiti upornikom. Vladne čete dobile so zdaj tudi pomoč, in bode jim tem lažje zatreti vstajo.

Dopisi.

S Krasa, 15. maja. (Izv. dop.) Kolike važnosti da je domača industrija za našo stran, je dobro znano; saj ima Kras premalo produktivne zemlje, da bi se naše, sicer z malim zadovoljno ljudstvo samo s poljedelstvom in živinorejo zamoglo preživiti. Le ako se Kraševci te ali one

O električni razsvetljavi.

(Berilo na korist «Národní šoli».)

V vsaki tehniški stroki opazujemo, da napreduje od leta do leta, časih celó od dné do dné; a največ je v najnovejšem času napredovala elektrotehnika, to je znanost, kako moremo dejansko uporabljati skrivnostno a toliko važno prirodno silo — elektriko. Pred par desetletji so znali ljudje izdelovati le električne kolovrate, telegrafe, sem ter tja kake elektromotorje, ki pa se dejansko niso nikoli dobro obnesli; elektrotehnika je ležala takrat še v svoji zibelki kot majhno otroče, o katerem ni nikdo znal, ali se bode to otroče moglo razvijati, ali bode iz njega vzrasel krepak mož, pred katerim bode vsakdo spoštljivo privzdignil svoj klobuk. — In glej! Iz tega otroka razvil se je do danes čvrst mladenič, na katerega smemo staviti svoje največje nadeje.

Novošegne električne razstave so dokazale „ad oculos“ koliko je napredovala elektrotehnika v kratkih letih, prepričale so vsakega še toliko nevernega Tomaža, da sliši elektriki prihodnost, da bode elektrika v prihodnjih časih igrala jedno prvih ulog med onimi prirodnimi silami, katere se je storil človek služne.

industrije poprimejo, ki bi se dala z ozirom na razne krajevne razmere dobro gojiti, je mogoče, da si svoje siromašno stanje zboljšajo. Želeti je, da naše prebivalstvo kmalu pride do tega pričanja in hvaležni moramo biti onim možem, ki se prizadevajo ne boječ se truda, odpreti mu oči in mu pokazati pot do materijelnega blagostanja. V tem se posebno odlikuje ravnatelj ljudski šoli na Premu, g. Matija Rant, ki se uže leto za letom trudi, da bi v trnovsko-vremenski dolini vpeljal košarstvo, ker so tamošnja tla izredno priležna vrboreji. Na njegovo prošnjo podarila je slavna deželna vlada v Ljubljani uže več let po vrsti tamošnjim posestnikom jako znatno število sadik iz c. kr. osrednje državne drevesnice v Ljubljani, ter zopet letos se jih je razdelilo med nje 13 500 in še so popraševali po njih, a žalibog jih ni bilo mogoče več odbiti. Nasadi vrbovih količkov so se do sedaj jako dobro obnesli. Ker se je ljudstvo za vrborejo zeló zanimati začelo, je upati najboljših vspehov.

Iz tega se razvidi, koliko da premore delavnost in vstrajnost samo enega moža, ki je svemu ljudstvu učitelj v pravem pomenu besede. Naj bi ga naše učiteljstvo v svojem poslovanju izven šole splošno posnemalo!

Slavni deželni vladi pa, ki Rantovo delovanje takó izdatno podpira, izrečemo najtoplejo zahvalo.

Razne vesti.

— (Sultanovi darovi.) Švedski kralj Oskar, ki je na svojem potovanju obiskal tudi Carigrad in Sultana, dobil je od zadnjega več dragocenih darov, kojih skupno vrednost cenijo na 200 000 kron.

— (Kolera.) Kakor se poroča iz Španskega, pokazala se je ondi, in sicer v provinci Valencija, zopet kolera.

— (Amerikanske trte,) jedino pravo sredstvo proti trtni uši, se onkraj Litve jako pridno nasajajo. Ogorsko ministerstvo naročilo je letos zopet poltretji milijon ameriškanskih trt. V Zagrebu prevzel je gosp. Franjo Kuralt, kmetijske družbe tajnik, pred nekoliko dnevi od deželne vlade 10 000 ameriškanskih trt, ki so namenjene za okužene vinograde v občini Senkovic. Naročene trte so štirih vrst: Riparia, Jacques, York-Madeira in Elvira. Pozlahtniti se mora samo „Riparia“, ostale rode brez pozlahtnenja primerno vino. „Riparia“ je najkrepkejša proti trtni uši in najbolj sodi v naše vinograde.

— (Nasledki poljuba.) Pred kratkim prišla je na berlinsko kliniko mlada deklica ter pripovedovala, da je na jedno uho gluha. Kakó da je oglušila, je pripovedovala takó-le: Nje ženin, vrnivši se z dalujega potovanja, jo je objel, pritiskal jej močan poljub na uho, stisnivši jo krepko k sebi. Tedaj pa je ona začutila v ušesu hudo bolečino in od tedaj na to uho

Ne dá se sicer tajiti, da je elektrika zdaj še poreden, živ mladenič, ki se ne dá od vsakega brzdati, ki posebno rad v ónem trenutku nagaja, ko bi človek njegovega sodelovanja najbolj potreboval. Pa kaj za to! — Človeški vztrajnosti se je posrečilo ukrotiti uže marsikatero prirodno silo, podjarmiti si jo — zakaj bi ne smeli gojiti nadeje, da postane človek tudi čez to gospodar, on, ki se rad baha kot gospodar vse prirode!

Da podprém ta svoj splošni izrek, dovoljujem si danes vašo pozornost obračati le na jedno stroko elektrotehnike — na električno razsvetljavo. Omeniti pa moram uže naprej, da hočem o tej razsvetljavi podati le glavne črte, kajti gradivo je v par letih postalo tako obsežno, da ga v jedni sami uri ni mogoče obdelati nobenemu še toliko spretnemu govorniku.

Čim bolj se siri med človeškim rodóm omika, tem večji je napor, vstvariti si luč, kolikor največ popolno, da bi se odstranilo nasprotstvo med dnevom in nočjo, da bi postal človek pri svojih raznovrstnih poslih kolikor največ nezavisen od podnebne svetlobe, od solčne luči. — Marsikdo se gotovo še vrlo dobro spomina one dobe, ko smo si razsvetljevali svoja stanovanja z najprostejšimi, smrdečimi oljnatimi svetilnicami. Pre-

tudi ne sliši več. Zdravnik je pri preiskavanju ušesa našel, da je ušesna mrenica se raztrgala in da so bili bližnji mehki deli ušesa uneti.

— (Pozno!) Višji uradnik izgubil je svojo ženo. Preobili posli pa mu niso dopustili, da bi bil za njo žaloval, kolikor bi se spodobilo. Kmalu potem pa je umrl tudi on, in za njim žalovalo je le pičlo število dalnjih sorodnikov. Odprli so njegovo oporoko in našli, da je dediči postavil svoje štiri nečake, a pod pogojem, da mora najstarejši to dopolniti, kar je umrli opustil, da namreč šest mesecev „odkritosrčno“ žaluje za njegovo umršo soprogo. To je gotovo originalna oporoka!

— (Rahločutna nevesta.) Družica (nevesti): „Kaj se tako jočeš, Rezika! Dobila bodeš najboljšega in najblajžjega moža na svetu!“ — Nevesta: „Saj vem! A kaj morem jaz za to, da imam tako rahločutno srce — mož se mi pač smili!“

Domače stvari.

— (Ljubljanski „Wochenblatt“, glasilo nemških ustavovercev na Kranjskem, in „Slovan“, glasilo slovenskih prenapetežev,) sta, kakor sta uže večkrat in tudi te dni pokazala, ena duša v dveh telesih. Komaj je bil v soboto „Wochenblatt“ zagodel: da ne more imeti nikakega sočutja do našega deželnega predsednika gosp. barona Winklerja, češ, da nima niti trohice prijaznosti za Nemce (!), da so, od kar je prišel na Kranjsko, vse njegove misli obrnjene le na Slovenstvo, da je slovenskemu jeziku v šoli in v uradu pripomogel k časti itd., smo kar precej včeraj (gotovo gledé na rane, ki jih je gospod deželni predsednik vsekal — Slovencem!) vnovič čuli v „Slovanovem“ taboru odmev: Če pojde deželni predsednik iz dežele, mi (mi smo mi!) se ne bomo solzili. No! to uže dobro vémo; da bi nam „Slovan“ le tudi povedal, koliko je pa našemu g. deželnemu predsedniku za g. Hribar-Tavčarjeve solze mar. Ta dva možaka sta pač kaj ponosna na svojo modrost; le škoda, da je to ponašanje občinstvu samo — v razveseljevanje!

— (Občni zbor prostovoljne požarne brambе.) Prostovoljna požarna bramba ljubljanska imela je v nedeljo dopoldne svoj občni zbor. Zbora udeležilo se je okolo 70 članov. Načelnik gosp. Doberlet pozdravil je navzočne, zahvaljeval se jim za njih požrtvovalno delovanje ter jih prosil, naj delujejo marljivo še na dalje v prid človeštva. Iz odborovega poročila se razvida, da je bila požarna bramba klicana petnajstkrat na pomoč, in vselej je izpolnila po svoji moči dolžnost. Članovi požarne brambe so se pridno vežbali, imeli so jedno večjo in trinajst manjših vaj. Društvo šteje 112 delujočih in 10 častnih članov. Iz blagajniškega poročila se razvida, da je v minolem letu imelo društvo 2947 gld 60 kr. dohodkov. Podporna društvena blagajnica kaže 3805 gld. premoženja. Bol-

bivalec na deželi ni poznal druge luči, kakor kadečo se trsko, ali pa, ako je bil zeló potraten. brlečo svetilnico, ki nam je sedaj uže preslaba za razsvetljavo spalne sobe. Po ulicah je kraljevala v noči prava egiptovska tema. — Danes pa rabimo za razsvetljavo stanovanj lepo sveteče Millijeve sveče, petrolej ali svetilni plin; danes ima vsako mesto, vsak trg in tudi marsikatera vas svoje ulice in trge razsvetljene. Sedaj, ko poznamo močnejšo luč, dozdeva se nam razsvetljava ulic in stanovanj preslaba, katero so naši stariši smatrali za nepotrebno, potratno.

Povsod, tudi po Ljubljani, razlega se od dné do dné bolj močno glas po boljši razsvetljavi; ni čudo toraj, da vprašanje o električni razsvetljavi nikakor neče izginiti z dnevnega reda.

Električna luč sicer na znanstvenem polji ni nobena nova prikazen — fizikom je znana uže od leta 1813., ko jo je prvokrat prirejal znamenit fizik Davy.

Hočemo li prirediti si električno luč, potrebujemo v prvi vrsti krepkih električnih tokov, to je velike množine elektrike, ki se po posameznih telesih z večjo ali manjšo silo v jednomer pretaka, podobna vodi, ki tekoča po potokih goni mline, žage in druge stroje.

nikom izplačalo se je podpore 277 gld., za pogrebe se je izdalo 57 gld. Računi so se odobrili. — V pregledovalni ódsek bili so izvoljeni gospodje: Josip Gerber, Oroslav Dolenc in Dragotin Ahčin. Konečno zahvali se načelnik še jedenkrat članom ter jih opomina k vstrajnemu delovanju. Na to se je zbor zaključil.

— (Preveč pravnikov.) Število pri vseh nadsodnijah vpisanih pravniških praktikantov znašalo je začetkom 1885. l. 702, torej 133 več nego vlansko leto; odvetniških kandidatov je 1337, torej 90 več nego vlansko leto, in beležniških kandidatov 637, torej 58 več od vlanskega leta.

— (Najdeno truplo.) Iz Kranja se nam poroča: Dné 15 t. m. okolo jednajste ure po noči našli so v Hotemazah na vasi pred neko hišo 74letnega muzikaša Janeza Payerja iz Gaberka (okr. loški) mrtvega. Mož je vračajoč se pijan domov najbrže večkrat pal ter se smrtno pobil.

— (Otrok utonil.) Iz Hotavelj v kranjskem okraji se nam piše: Včeraj igrala se je 2 1/2 leti stara hčerka nezakonske Marije Žust iz Hotavelj pred hišo, in sicer v obližji starejše osebe, ki je pazila nad otrokom. Navzlic temu pa se približa otrok potoku, ki mimo hiše teče ter pade v vodo. Žagar spodaj nahajajoče se zage potegnil ga je iz vode, a bil je uže mrtev.

— (Požarna kronika.) Iz Kropce poroča se nam z dné 16. t. m.: Sinoči ob 9. uri nastal je v leseni kovačnici Benjamina Schullerja in Antona Kordeža v Kropi ogenj, ki je poslopje, kakor tudi vse, kar je bilo notri, med drugim tudi štiri mehe, uničil. Škoda ceni se na 550 gld. Zavarovana bila sta lastnika kovačnice za 350 gld. Kako je ogenj nastal, se ne vé.

— (Medvedje in volkovi v Kranjski) Leta 1884. postrelilo se je v Kranjski mnogo škodljive divjačine, in sicer naslednje vrste: v Kočevji 4 medvedje in 3 volkovi, v Litiji 1 volk, v Logatci 3 volkovi, v Rudolfovem 1 volk; dalje 943 lisic, 144 kunj, 67 dihurjev, 43 vider, 39 divjih mačk, 79 jabecev, 9 postojin, 49 bubujev, 847 sokolov in 184 sov. Vkupno 2443 kosov škodljive divjačine. V slednjih desetih letih se je v Kranjski postrelilo 57 medvedov in 147 volkov, v l. 1879 samo 15 medvedov in 1878. l. 26 volkov.

— (Zahvala.) Blagorodni gospod Ivan Lapajne, c. kr. okr. šolski nadzornik in vodja meščanske šole v Krškem, blagovolil je podariti bralnemu društvu in učiteljski knjižnici v Žužemperku po jeden izvod svoje „Politične in kulturne zgodovine štajerskih Slovencev“. Za ta blagodušen dar zahvaljujeta se mu podpisana najiskreneje. Žužemperk, 15. maja 1885. Fr. Koncilijski, šol. voditelj; Fran Pehani, prvomestnik „Bral. društva“.

— (Iz Gradca) se poroča, da je bila v górenji Štajerski v noči od petka na soboto povsodi huda nevihta. Na gorah pal je sneg prav do podnožja.

Bistvo elektrike nam ni znano, vender poznamo uže dovolj sredstev, s katerimi dobivamo električnih tokov, katerih potrebujemo v to ali ono svrhu. Navadno vsi na najjednostavnejši način nam dajejo električne toke galvanske baterije, to so priprave, v katerih sta: ali dve različni kovini, ali pa jedna kovina in ogelj v dotiki z jedno ali dvema različnima tekočinama. Kemijske presnove, vršeče se v notranjem delu teh baterij, prouzročujejo razvoj električnih tokov. Takih galvanskih baterij imamo na razpolago na stotine, a vse te električni razsvetljavi vender slabo ugajajo.

Vsak, kdor se je v svojem življenji le količkaj pečal s sestavo galvanske baterije, vé, da dajejo te sploh precej slabe toke, da so drage, da je sestavljanje mudno in nadležno delo, in konečno, da jedenkrat sestavljene le primeroma kratek čas morejo služiti. Potem jih je treba zopet razdajati, snažiti, tekočine in porabljene dele nadomestiti z novimi. — Poglejmo si le galvanske baterije na kaki telegrafski postaji — koliko številne so, kako je treba vedno nanje paziti, da so v redu — in vender so vse za prirejanje električne luči še preslabe!

(Dalje prihodnjič.)

Narodno-gospodarstvene stvari.

Za krmo skrbimo.

Če hoče imeti kmet veliko denarja, mora imeti prej veliko gnoja. Če pa hoče imeti veliko gnoja, mora imeti prej veliko živine. In če hoče rediti veliko živine, skrbeti mora za dosti krme. Več krme bode pa imel, ako bode zboljševal travnike, pašnike in planine. Travniki na Kranjskem so v veliki večini še prav slabo obdelani, deloma z mahom obraščeni, močvirni in deloma v svoji rašči uže onemogli. Treba je torej kmetovalcem svoje travnike boljše obdelovati, vodo odpeljati in jih namakati ter dobro gnojiti. Na ta način dá se na marsikaterem travniku pridelek podvojiti.

Posebno bi pa priporočal največjo pozornost obratiti na pašnike in planine. Koliko je pašnikov, kateri očiščeni, pognojeni in sploh prav obdelani, postali bi prav dobri travniki. Tudi na planinah dá se veliko izboljšati, le resne volje je imeti treba in veselja do napredka.

To povedano, kar se namreč tiče pridelovanja krme, velja za celo našo deželo, imam pa še nekaj na srci, ki se posebno Dolenjcev dotika, po nekaterih krajih pa morda tudi Gorenjcev in Notranjcev. To je neobdelana in neporabljena zemlja. Marsikdo bode prašal, ali se na Kranjskem še kaj taci tal najde? Pa še precéj, dragi bralec. Koliko je kolovoznih potov, ki so dvakrat tako široki, ko najširokejša cesarska cesta. Ko bi dotični kmetovalci, ki kolovoz rabijo, skrbeli za dobro stanje pota, ne bi jim treba bilo v slabem vremenu pot vedno razširjevati ter naj bi raje prostor, ki jim je zato na razpolaganje, obdelali in krmo pridelovali. Pa pojdi, dragi čitatelj, in oglej si prostor, koder se dva taka pota križata. Celi oral se zato potrebuje, v slabem vremenu se ti pa kôla vender do osi v zemje vdirajo. Malo manj zanikernosti in nekoliko več pridnosti bi napravilo dobro pot, ki je tudi na korist živini in pa lep kos zemlje bi se za obdelovanje pridobil. Videl sem na Dolenjskem velike kose zemlje, da na stotine oralov broječe pašnike, kojih oralo ne dá na leto pridelka v vrednosti enega goldinarja. Znal bi kedo misliti, da je zemlja slaba, nerodovitna. Ne! Vipavec bi vseh pet prstov obliznil, ko bi tako zemljo imel na svojem zelniku. Ko bi se vsak Dolenjec skrbno okolo sebe ozrl ter vsako ped zemlje pridno obdelal, svojo največjo skrb obrnil v pridelovanje krme, ne bilo bi mu treba nikdar vprašati: Od kod krme vzeti? (Kmet.)

Telegrami „Ljubljanskemu Listu.“

London, 19. maja. „Standard“ poroča, da so pri določitvi afganske meje nastale ovire zaradi Zulfikara, katerega zahteva emir záse, vojaška ruska oblastva pa ga zahtevajo za Rusijo.

Napolj, 19. maja. Včeraj zvečer bruhal je Vezuv zopet močneje.

Budimpešta, 18. maja. Kralj Milan se pripelje zvečer ob 10. uri sim z brzovlakom iz Beograda ter potuje koj dalje čez Bruck na Dunaj.

London, 18. maja. Zaradi veleizdaje, požiganja in udeležbe pri dinamitnih napadih zatožena Burton in Cuningham bila sta obsojena v dosmrtno prisilno delavnico.

Belgrad, 18. maja. Ristić je umirovljen. — Kralj je za čas svoje odsotnosti izročil vso vladarsko oblast ministerskemu svetu.

Bukarešt, 18. maja. Obilo kobilic napalo je ozemlje pri Dobruči; zaukazalo se je vojakom, da je uničujejo. Ministerski predsednik Bratiano podal se je sam v provincijo, ogledat si nesrečo.

Telegrafično borzno poročilo

z dné 19. maja.

Jednotni drž. dolg v bankovcih	82·30
„ „ „ srebro	82·75
Zlata renta	107·80
5% avstr. renta	98·20
Delnice národne banke	859—
Kreditne delnice	287·70
London 10 lir sterling	124·45
20 frankovec	9·85 ⁵
Cekini c. kr.	5·84
100 drž. mark	60·85

Odgovorni urednik J. Naglič.

Tujci.

Dné 17. maja.

Pri **Maliči**: Brenot, zasebnik, s soprogo, iz Pariza. — Dennuber, trgovec, iz Berolina. — Flandrak, Artweiger, Goldmann in Skodlar, trgovci, z Dunaja.
 Pri **Slonu**: Rinaldi in Mach, trg. potovalca, z Dunaja. — Matschek, agent, iz Linca. — Deutsch in Bercuye, trg. potovalca, iz Gradca. — Licha, trgovec, iz Ilir. Bistrice. Dolenc, vodja vinorejske šole, z Slapa. — Blagne, graščak, iz Rakovnika. — Stergar, trgovec, iz Št. Ruperta.
 Pri **Bavarskem dvoru**: Seidl, knjigovodja, iz Linca. — Valsasini, konjetržec, iz Monze. — Spacapan, konjetržec, iz Gorice. — Winterhalter, agent, z rodbino, iz Ljubljane.
 Pri **Avstr. carji**: Klein, trg. potov., z Dunaja. — Nyiro, pom. kapitan, z Reke. — Kopriwa, učitelj, iz Št. Vida.

Umrlí so:

Dné 18. maja. Josipina Bitenc, delavčeva hči, 2 mes., Sv. Petra cesta št. 69, jetika. — Marija Gressl, vdova kastastralnega uradnika, 71 l., Kravja dolina št. 11, plučni edem.

V civilni bólnici:

Dné 15. maja. Helena Pristava, delavka, 32 let, srčna hiba.
 Dné 17. maja. Marija Čepirlu, delavka, 25 l., jetika.
 Dné 18. maja. Elizabeta Plešnar, delavka, 25 let, jetika.

Meteorološko poročilo.

Dan	Čas opazovanja	Stanje barometra v mm	Temperatura	Vetrovi	Nebo	Mo-krina v mm
18. maja	7. zjutraj	734·53	8·8	svzh. sl.	obl.	25·00
	2. pop.	733·41	15·8	jjzpd. sl.	>	dež
	9. zvečer	733·23	9·4	jzpd. sl.	>	

Ivan Lapajne v Krškem

je izdal sledeče knjige in knjižice za ljudske šole in učitelje: Praktično metodiko, cena 80 kr., Prvi pouk 60 kr., Fiziko in kemijo 60 kr., Prirodopis 56 kr., Zemljepis 26 kr., Geometrijo 24 kr., Malo fiziko 23 kr., Domovinoslovje 20 kr., Pripovedi iz zgodovine Štajerske 6 kr., Opis krškega okr. glavarstva 30 kr., Zgodovino štajerskih Slovencev 1 gld. 20 kr. — Isti pisatelj ima v zalogi razne pisanko in risanke; mali slovenski zemljevid kranjske dežele z deli sosednih kronovin, cena 1 kr., ter slovensko-nemški zemljevid Avstrijsko-Ogerske, cena 1 kr., in zemljevid krškega okrajnega glavarstva, cena 5 kr. (45) 30—16

Brez boja ni zmage!

Vzlic vsem oporekanjam je pravi «Anker-Pain-Expeller» dandanes najrazširneje in najbolj priljubljeno domače zdravilo. Tisočero ljudi vé iz svoje lastne skušnjé, da ni boljšega sredstva zoper protin in revmatizem od «Pain-Expellerja»! Zaradi tega se ta svetuje v istini vsakemu. Cena 40 in 70 kr. Prodaja se v vsaki lekarni. — F. Ad. Richter & drug., Dunaj. — Glavna zaloga: Lekarna «pri zlatem levu», Praga, Nikolajev trg. (24) 5—5

Podružnica c. kr. priv. avstr. kreditnega zavóda za trgovino in obrt v Trstu.

Novci na obrestovanje

v bankovcih	
za 4 dni odpovedbe	3 ¹ / ₄ od sto
» 8 »	3 ¹ / ₂ » »
» 30 »	3 ³ / ₄ » »
v Napoleondorih	
30dnevna odpoved	3 od sto
3mesečna	3 ¹ / ₄ » »
6 »	3 ¹ / ₂ » »

Oddelek za giro

v bankovcih 2¹/₂ proc. obresti za vsako vsoto, v Napoleondorih brez obrestij.

Nakazila

na Dunaj, v Prago, Budimpešto, Brno, Opavo, Levov, Reko, dalje v Zagreb, Arád, Gradec, Sibinj, Inomost, Celovec, Ljubljano in Solnograd so brez troškov.

Kupovanje in prodaja

deviz, vrednostnih papirjev in inkaso-kuponov po 1/3 proc. provizije.

Posojila

na poroštevna pooblastila (warrants), pogoji po dogovoru; proti dovoljenemu kreditu v Londonu ali Parizu 1/2 proc. provizije za 3 mesece; na vrednostne papirje (efekte), 6 proc. obrestj na leto do svote 1000 gld., za večje svote vsled specialnega dogovora. (69) 36—3

Trstu dné 1. oktobra 1883.

Tržaška

komercijalna banka

v Trstu.

Tržaška komercijalna banka vsprejemlje denarne uloge v avstrijskih bankovcih in državnih papirjih, kakor tudi v zlatnikih po dvajset frankov in se zaveže, kapital in obresti nazaj plačati v isti novčni vrednosti. Ista eskomptuje tudi menice in daje preddatve (posojila) na javne vrednostne papirje in blago v gori omenjeni novčni vrednosti.

Vse operacije izvršujejo se po pogojih, ki so časoma naznačeni v tržaskih lokalnih listih. (66) 36—2

V založništvu našem izišla je na svitlo knjiga:

Saljivi Slovenec.

Zbirka najboljših kratkočasnic iz vseh stanov.

Nabral

Anton Brezovnik učitelj.

12 pól v 8°. Mehko vezana stane 60 kr., franko po pošti 65 kr.

Ig. v. Kleinmayr & Fed. Bamberg knjigotržnica v Ljubljani.

Razno blago za pletenje in tkanje

dr. Gustav Jaegra

normalno perilo, nogovice, žoki, plavarske hlače, znojni telovniki, rokavice,

jopiči za gospé

ki se nosijo vrh obleke itd., v velikem izboru in po najnižjih cenah pri

C. J. Hamann-u

Mestni trg. (52) 3

Možka slabost, živčne bolezni

tajni pregreški v mladosti in razuzdanosti.

Dr. Wrunov

Peruin - prašek

(narejen iz peruvanskih zelišč).

Peruin-prašek je samo in jedino le v to sposoben, da odpravi vsako spolno in materično slabost ter odstranjuje pri možu impotenco (možko slabost), pri ženskah pa nerodovitnost; dalje vse živčne bolezni, na pr.: slabost počutkov, bolečine v križi, migreno v prsih in glavi, zabasanje, nervozno tresenje, pomanjkanje krvi itd. (51) 5—4

Vse navedene bolezni nobeno drugo sredstvo takó temeljito in po polnem ne ozdravlja, kot dr. Wrunov prašek; garantuje se za neškodljivost. Jedna škatulja z natankim popisom vred velja 1 gold. 80 kr.

Zaloga v Ljubljani pri lekarni E. Birschitzu. Generalni agent na Dunaji je: Al. Gischner, dipl. lokar, II., Cesarja Jožefa cesta št. 14.